

Česká nová vlna (JS 2009)

Úvod

organizace kurzu

- přednáška
- filmové projekce s lektorskými úvody
- samostatné studium: povinné filmy a povinná/doporučená literatura a prameny
- kolokvium: test a esej / lektorský úvod k filmové projekci

výuka

- prezenční studium: celkem 10 přednáškových lekcí, 12 projekcí (2 mimořádně v úterý)
- výuka prezenčního studia se koná každé pondělí od 16:40 s projekcemi od 18:30, vyjma 13. dubna (Velikonoce) a 20. dubna (zahraniční host, Finále Plzeň)
- výuka kombinovaného studia se koná o sobotách 28.2. a 21.3. v čase 13:20-16:35, doporučuje se podle možností navštěvovat projekce, respektive zhlédnout uvedené filmy alternativně na DVD

1. přednáška

Anotace

Zabývat se budeme českou filmovou kulturou šedesátých let, která tehdy prošla radikálním vývojem a stala se mezinárodně vlivným a uznávaným fenoménem tzv. nového filmu. Téma uvedeme do příslušných sociopolitických, kulturních a filmověhistorických souvislostí a budeme sledovat proměnu dobových myšlenkových a estetických vzorců. Pozornost zaměříme především na generaci tzv. nové vlny (Věra Chytilová, Milos Forman, Ivan Passer, Jiří Menzel, Evald Schorm, Jan Němec, Pavel Juráček, Jaromil Jires, Juraj Herz ad.), jejíž dílo podrobíme bližšímu zkoumání.

Součástí kursu jsou filmové/video projekce.
Povinné filmy viz studijní materiály.
Zdroje viz fondy knihovny a videotéky FAV.

Cíl kurzu: blíže poznat klíčové období v dějinách moderní české kinematografie.

Osnova

- I. Úvod, studijní literatura a zdroje.
- II. Historické kontexty.
- III. Fenomén nové vlny (nového filmu).
- IV. Filmaři a jejich dílo.

2. filmové projekce s lektorskými úvody

Začátky v **pondělí v 18:30 v kinosále FF** (není-li uvedeno jinak)

I. 16. února

Konec jasnovidce (Vladimír Svitáček – Ján Roháč, 1957, 0:24)

Černobílá Sylva (Pavel Juráček, 1961, 0:27)

Strop (Věra Chytilová, 1961, 0:40)

II. 23. února

Hlídač dynamitu (Jaromil Jireš – Zdenek Sirový – Hynek Bočan, 1963, 1:10)

III. 2. března

Čest a sláva (Hynek Bočan, 1968, 1:26)

Strop (Věra Chytilová, 1961, 0:40)

IV. 9. března

První den mého syna (Ladislav Helge, 1964, 1:35)

V. 16. března

Nezvaný host (Vlastimil Venclík, 1969, FAMU, 0:22)

O slavnosti a hostech (Jan Němec, 1965, 1:08)

VI. 23. března již v 18:00

Souhvězdí Panny (Zbyněk Brynych, 1965, 1:23), **host: Milan Uhde** (autor námětu a scénáře)

VII. 30. března

Ovoce stromů rajských jíme (Věra Chytilová, 1969, 1:35)

VIII. úterý 31. března již v 15:00 hod. (náhrada za 4.5.)

Touha zvaná Anada (Ján Kadár – Elmar Klos, 1969, 1:47)

IX. 6. dubna již v 18:00

Pozor na hlavu (1964, Ondřej Očenáš, 0:11)

Osudy (1964, Jaroslav Šikl)

Občané s erbem (1966, Vít Olmer, 0:19)

Romeo a Julie 63 (1964, Radúz Činčera, 0:47)

Miha (1966, Radúz Činčera, 0:28)

Zákon (1967, Rudolf Krejčík)

Místní rozhlas (1968, Rudolf Krejčík, 0:12)

X. 27. dubna již v 17:00

dokumenty Václava Táborského, host: Václav Táborský

Dva stoly mezi námi (1961)

Václavské náměstí (1961)

Zablácené město (1963, 0:08)

Dovolená (1963)

Hostinec (1963, 0:09)

Nádraží (1964)

Český malíř (1963, 0:10))

Rady a zrnečka našeho dědečka (1966, 0:07)

Deset lidí s tradicí (1968, 0:13)

Dějiny na 8 (1968, 0:12)

XI. úterý 5. května v kině Scala od 20:00 (alt. od 17:30)

Kinoautomat: Člověk a jeho dům (Radúz Činčera, sc. spol. Pavel Juráček, Ján Roháč, Vladimír Svitáček, EXPO Montreal 1967, obnovená prem. 2006 (Londýn) / 2007 (Praha), Alena Činčerová; moderátor představení v Brně: Josef Polášek [Eduard Hruběš, Tomáš Matonoha], 1:03), **host: Alena Činčerová** (produkce a režie obnovené verze)

<http://www.kinoautomat.cz/>

XII. 11. května

Děti bez lásky (1963, Kurt Goldberger, 0:37)

Deset bodů (1968, Milan Maryška, 0:22)

Ticho (1969, Milan Peer, hudba: Bohdan Mikolášek, 0:11)

Zmatek (1969, Evald Schorm, 0:35)

3.1. seznam povinných filmů

Perličky na dně (1965, Jiří Menzel – Jan Němec – Evald Schorm – Věra Chytilová – Jaromil Jireš)
Fádní odpoledne (Ivan Passer, 1964)
Sběrné surovosti (Juraj Herz, 1965)
U stropu je pytel blech (Věra Chytilová [1929], 1962)
O něčem jiném (Věra Chytilová, 1963)
Sedmikrásky (Věra Chytilová, 1966)
Ovoce stromů rajských jíme (Věra Chytilová, 1969)
Consciousness of Continuities - Forman vs. Chytilová (Věra Chytilová, 1981, DOK)
Konkurs (Miloš Forman [1932], 1963)
Černý Petr (Miloš Forman, 1963)
Lásky jedné plavovlásky (Miloš Forman, 1965)
Hoří, má panenko (Miloš Forman, 1967)
Intimní osvětlení (Ivan Passer [1933], 1965)
Ostře sledované vlaky (Jiří Menzel [1938], 1966)
Rozmarné léto (Jiří Menzel, 1967)
Skřivánci na niti (Jiří Menzel, 1969)
Démanty noci (Jan Němec [1936], 1964)
Mučedníci lásky (Jan Němec, 1966, 1:11)
O slavnosti a hostech (Jan Němec, 1965)
Náhrdelník melancholie (Jan Němec, 1968, 0:23)
Oratorio for Prague (Jan Němec, 1968)
Křik (Jaromil Jireš [1935-2001], 1963)
Žert (Jaromil Jireš, 1968)
Valerie a týden divů (Jaromil Jireš, 1970)
Každý den odvalu (Evald Schorm [1931-1988], 1964)
Návrat ztraceného syna (Evald Schorm, 1966)
Farářův konec (Evald Schorm, 1968)
Den sedmý, osmá noc (Evald Schorm, 1969)
Postava k podpírání (Pavel Juráček [1935-1989], 1963)
Případ pro začínajícího kata (Pavel Juráček, 1969)
Spalovač mrtvol (Juraj Herz [1934], 1968)
Petrolejové lampy (Juraj Herz, 1971)
Morgiana (Juraj Herz, 1972)
Konec srpna v hotelu Ozon (Jan Schmidt [1934], 1966)
Bloudění (Antonín Máša [1935-2001], 1965)
Hotel pro cizince (Antonín Máša, 1966)
Ecce homo Homolka (Jaroslav Papoušek [1929-1995], 1969)
Zabitá neděle (Drahomíra Vihanová [1930], 1969)
Smuteční slavnost (Zdenek Sirový [1932-1995], 1969)
Nikdo se nebude smát (Hynek Bočan [1938], 1965)
Pastřák (Hynek Bočan, 1968/1990, 1:31)
Archa bláznů (Ivan Balad'a [1936], 1970/1990)
Hlídač (Ivan Renč [1937], 1970)
Moravská Hellas (Karel Vachek [1940], 1963)
Spříznění volbou (Karel Vachek, 1968)
Ikarie XB1 (Jindřich Polák [1925-2003], 1963)
Nebeští jezdci (Jindřich Polák, 1968)

Starci na chmelu (Ladislav Rychman [1922-2007], 1964)

Limonádový Joe (Oldřich Lipský [1924-1986], 1964)

Marketa Lazarová (František Vlácil [1924-1999], 1967)

Kočár do Vídně (Karel Kachyňa [1924-2004], 1966)

Všichni dobří rodáci (Vojtěch Jasný [1925], 1968)

Poznámka 1: Všechny tituly (52) jsou ve videotéce FAV, případně se uvádějí v rámci filmových projekcí k přednášce.

Cyklus Zlatá šedesátá (každou sobotu na ČT2): <http://www.zlatasedesata.cz/>

Poznámka 2: K povinným filmům se počítají také tituly uváděné v rámci filmových projekcí k přednášce (viz program projekcí).

3.2. literatura a prameny

a) literatura

filmo/bibliografie

- OPĚLA, Vladimír a kol. (2004): *Český hraný film IV. 1961-1970*. Praha: Národní filmový archiv.

historické „syntézy“

- ŽALMAN, Jan (1993): *Umlčený film. Kapitoly z bojů o lidskou tvář československého filmu*. Praha: Národní filmový archiv. [2. rozšířené vydání KMa, 2008; kap. 9: Psychologický film a 10. Vědeckofantastický film]
- PRÁDNÁ, Stanislava — ŠKAPOVÁ, Zdena — CIESLAR, Jiří: *Démanty všednosti: český a slovenský film 60. let: kapitoly o nové vlně*. Praha: Pražská scéna, 2002. 387s.
- HAMES, Peter (1985): *The Czechoslovak New Wave*. California: University of California Press. [2. vyd. London: Wallflower Press, 2005; česky: KMa, 2008]

sborníky a tematická čísla časopisů

- JAROŠ, Jan — STRUSKOVÁ, Eva (eds.) (1993): *Filmový sborník historický 4. Česká a slovenská kinematografie 60. let*. Praha: Národní filmový archiv.
- DENEMARKOVÁ, Radka (ed.) (2000): *Zlatá šedesátá. Česká literatura a společnost v letech tání, kolotání a zklamání. Materiály z konference pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR 16. - 18. června 1999*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR. 420s.
- *Illuminate*, 8, č. 1/21 (1996), 165 s. [český film 60. let; zvl. Jan Lukeš: Slovo nevezmu zpět. Nerealizované scénáře šedesátých let, s. 9-44]
- *Cinepur*, 11, č. 22 (září 2002), s. 14-33 [téma Česká nová vlna a co z ní zbylo].

monografie

- BERNARD, Jan (1994): *Evald Schorm a jeho filmy. Odvahu pro všední den*. Praha: Primus.
- DENEMARKOVÁ, Radka (1998): *Evald Schorm. Sám sobě nepřitelem*. Praha: Nadace Divadla Na zábradlí.
- ŠVOMA, Martin (2008): *Karel Vachek etc.* Praha: AMU.
- VORÁČ, Jiří (2008): *Ivan Passer: Filmový vypravěč rozmanitostí aneb od Intimního osvětlení k Nomádovi*. Brno: Host. 320s.
- www.cameraobscura.wz.cz/chytilova

související historické práce

- VORÁČ, Jiří (2004): *Český film v exilu. Kapitoly z dějin po roce 1968*. Brno: Host. 192s.

- MONACO, James (2001): *Nová vlna. Truffaut, Godard, Chabrol, Rohmer, Rivette*. Praha: AMU. [1. vyd. New York, 1977]

b) prameny

dobové práce

- BOČEK, Jaroslav (1968): *Kapitoly o filmu*. Praha: Orbis, zvl. kap. „Nová vlna z odstavu“ (1966), s. 205-237.
- NAVRÁTIL, Antonín (2002): *Cesty k pravdě či lži. 70 let československého dokumentárního filmu*. Praha: AMU, zvl. od s. 217. [1. vyd. 1968].
- LIEHM, Antonín J. (2001): *Ostře sledované filmy: československá zkušenost*. Praha: Národní filmový archiv, 2001. 470 s. [1. vyd. New York, 1974].
- JANOUŠEK, Jiří (ed.) (1965): *Tři a půl*. Praha: Orbis [Forman, Jireš, Juráček].
- JANOUŠEK, Jiří (ed.) (1969): *Tři a půl podruhé*. Praha: Orbis [Schorm, Passer, Němec, Vachek].
- HRBAS, Jiří (ed.) (1964): *Film — pravda: sborník úvah, názorů, rozhovorů*. Praha: Ústřední ředitelství ČSF — Filmový ústav.

memoáry

- FORMAN, Miloš — NOVÁK, Jan (2007): *Co já vím? Aneb Co mám dělat, když je to pravda? Autobiografie Miloše Formana*. Praha: Bookman.
- JASNÝ, Vojtěch (1999): *Život a film*. Praha: Národní filmový archiv.
- JURÁČEK, Pavel (2003): *Deník (1959–1974)*. Praha: Národní filmový archiv.
- SIROVÝ, Zdeněk (1995): *...není zač, řekl Bůh. Vyprávění filmového režiséra*. Praha: Český spisovatel.
- TÁBORSKÝ, Václav (2000): *Paměti točomana aneb veselé historky českého filmaře doma i v cizině*. Praha: HAK.
- VÁVRA, Otakar (1996): *Podivný život režiséra. Obrazy vzpomínek*. Praha: Prostor.

časopisy

- *Film a doba* [viz též ULVER, Stanislav (ed.) [199-]: *Film a doba. Antologie textů z let 1962–1970*. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku.]
- *Kino*
- *Divadelní a filmové noviny* (1964-1966), *Filmové a televizní noviny* (1966-1969; vyd. SČDU)
- *Literární noviny* (vyd. SČSS)

edice pramenů

- HOPPE, Jiří (ed.) (2001): Sovětský pohled na československou novou vlnu. Sovětský dokument o nové vlně. *Illuminace*, 13, č. 1/41, s. 117–139.
- (red) (1989): Stanovisko výboru filmové sekce SČDU k distribučnímu využití filmů z tvorby 60. let včetně titulů, které do distribuce nikdy nebyly uvedeny. *Scéna*, XIV, č. 19 (1. 10. 1989), s. 8. [seznam trezorových filmů]

Kolokvium

pátek 22. května

sobota 23. května

Uvedené řádné termíny zahrnují jak termín testu, tak termín odevzdání eseje či jiného písemného úkolu.

- písemný test

- esej: moje česká nová vlna dnes (5NS / 9000 znaků) **nebo**
- lektorský úvod k filmové projekci (historický kontext, autorský/režisérský/tvůrčí, kontext, produkční historie projektu, recepce: kritický ohlas, festivaly/ceny, návštěvnost) **nebo**
- referát z literatury a pramenů (5NS / 9000 znaků, ca 10-15 min.)
  - Konkrétní témata úvodů a referátů zadává vyučující.